

ЗМІСТ ТА СТРУКТУРА ПСИХОЛОГІЧНОЇ ГОТОВНОСТІ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ДО НАСТУПАЛЬНИХ ДІЙ

Кириченко Андрій Володимирович,
доктор філософії (PhD) в галузі психології,
старший викладач кафедри внутрішніх комунікацій
Національного університету оборони України
ORCID ID: 0000-0002-1333-5980

Стасюк Василь Васильович,
доктор психологічних наук, професор,
професор кафедри внутрішніх комунікацій
Національного університету оборони України
ORCID ID: 0000-0002-7943-8456
Researcher ID: AAG-6072-2021

Дикун Володимир Григорович,
старший викладач кафедри внутрішніх комунікацій
Національного університету оборони України
ORCID ID: 0000-0001-8144-7098

У сучасних умовах боротьби за незалежність України психологічна готовність військовослужбовців до наступальних дій набуває особливого значення. Це обумовлено не лише складністю завдань, які постають перед Збройними Силами України, а й високою ціною успіху в бойових операціях, спрямованих на відновлення територіальної цілісності держави. Ефективність наступальних дій значною мірою залежить від гармонійного поєднання кількох факторів: професійної підготовки, наявності сучасного озброєння, ефективного планування, а також психологічної готовності особового складу. Вона визначає здатність військовослужбовців ефективно виконувати бойові завдання в умовах високої інтенсивності ведення наступальних дій, невідомості, раптовості, фізичних і психологічних навантажень, а також інформаційного впливу ворога. Стан психологічної готовності дозволяє демонструвати високий рівень стресостійкості, мотивації, згуртованості та впевненості у власних силах, адже саме ці аспекти відіграють ключову роль у досягненні стратегічних і тактичних цілей.

У статті розглянуто зміст та структуру психологічної готовності військовослужбовців до наступальних дій. Визначено, що структура такої готовності складається з трьох основних компонентів: мотиваційний, військово професійний (когнитивний) та емоційно-вольовий. Кожен з цих компонентів має свої складові й показники, які є критичними для досягнення високої боєздатності військових частин (підрозділів). Зокрема, психологічна готовність охоплює стресостійкість, мотивацію, здатність до адаптації в умовах бойових дій, впевненість у команді бойових побратимів та наявність чітких моральних орієнтирів. Крім того, під час аналізу виділено дві основні категорії готовності: короточасну та тривалу, кожна з яких має свої специфічні показники та вимагає відповідних формувальних підходів для їх досягнення та підтримки.

Ключові слова: психологічна готовність, наступальні дії, діяльність в бойових умовах, структура, компонент, розвиток психологічної готовності, військовослужбовець.

Kyrychenko Andriy, Stasyuk Vasyl, Dykun Volodymyr. Content and structure of psychological readiness of servicemen for offensive actions

In the modern conditions of the struggle for the independence of Ukraine, the psychological readiness of military personnel for offensive actions acquires special importance. This is due not only to the complexity of the tasks facing the Armed Forces of Ukraine, but also to the high cost of success in military operations aimed at restoring the territorial integrity of the state. The effectiveness of offensive actions largely depends on the harmonious combination of several factors: professional training, the availability of modern weapons, effective planning, as well as the psychological readiness of personnel. It determines the ability of military personnel to effectively perform combat tasks in conditions of high intensity of offensive operations, uncertainty, suddenness, physical and psychological stress, as well as informational influence of the enemy. The state of psychological readiness allows one to demonstrate a high level of stress resistance, motivation, cohesion and self-confidence, because these aspects play a key role in achieving strategic and tactical goals.

The article examines the content and structure of the psychological readiness of military personnel for offensive actions. It was determined that the structure of such readiness consists of three main components: motivational, military professional (cognitive) and emotional-volitional. Each of these components has its own components and indicators, which are critical for achieving high combat capability of military units (units). In particular, psychological readiness covers stress resistance, motivation, the ability to adapt in combat conditions, confidence in the team of fellow combatants and the presence of clear moral guidelines. In addition, the analysis identified two main categories of readiness: short-term and long-term, each of which has its own specific indicators and requires appropriate formative approaches to achieve and maintain them.

Key words: psychological readiness, offensive actions, activity in combat conditions, structure, component, development of psychological readiness, military serviceman.

Вступ. Збройний конфлікт, що розпочався у 2014 році та згодом перейшов у фазу повномасштабного вторгнення, став одним із найсерйозніших викликів для України у її новітній історії. Він характеризується високою інтенсивністю бойових дій, широким застосуванням сучасних технологій, використанням гібридних методів ведення війни, а також значним психологічним впливом як на військових, так і на цивільне населення. Наші захистники змушені діяти в умовах постійної загрози для життя, невизначеності, раптових змін оперативної обстановки та впливу численних дестабілюючих факторів сучасного бою. Такі умови вимагають високого рівня професійної підготовки, фізичної витривалості, психологічної готовності та стійкості кожного військовослужбовця, особливо під час наступальних дій, які відіграють ключову роль у звільненні тимчасово окупованих територій та відновленні територіальної цілісності України.

Матеріали та метод. Проблема психологічної готовності, зокрема її суттєве значення для забезпечення ефективності діяльності в екстремальних умовах, привертає увагу багатьох українських і зарубіжних дослідників, серед яких В. Алещенко, О. Блінов, В. Дикун, М. Дяченко, А. Кириченко, О. Колісниченко, О. Кокун, С. Кандибович, І. Ковальська, М. Корольчук, Я. Мацегора, О. Мірошніченко, Г. Нікітенко, В. Осьодло, О. Поканевич, О. Самойленко, О. Сафін, Д. Софіян, В. Стасюк, Н. Сторожук, О. Туз, Т. Хіл, О. Хміляр, В. Ягупов та інші. Водночас питання психологічної готовності військовослужбовців до наступальних дій залишається недостатньо дослідженим. Це зумовлює необхідність проведення більш глибокого аналізу цього явища, визначення його структури, ключових компонентів і факторів, що впливають на формування такого стану.

Мета статті полягає у розкритті змісту та структури психологічної готовності військовослужбовців до наступальних дій, а також у визначенні її ключових компонентів з урахуванням сучасних викликів і потреб військових формувань для забезпечення їхньої ефективності у виконанні бойових завдань. Для досягнення поставленої мети дослідження було застосовано такі теоретичні методи: аналіз, синтез та узагальнення.

Результати дослідження. Наступальні дії сил оборони України є важливим елементом бойових операцій, що проводяться як на території противника (зокрема, Курська операція, розпочата 6 серпня 2024 року), так і з метою звільнення тимчасово окупованих територій із подальшим виходом на міжнародно визнані кордони 1991 року. Успішне виконання бойових завдань, особливо наступальних дій, вимагає від особового складу високого рівня професійної компетентності, що включає не лише фізичну витривалість, а й здатність до психологічної саморегуляції в умовах інтенсивних бойових дій. Ключовими факторами, що визначають боєздатність військовослужбовців у наступальних діях, є наявність бойового досвіду, мотивації, психологічної готовності, стійкості, здатності приймати швидкі й обґрунтовані рішення в умовах невизначеності та високого рівня ризику. Важливу роль відіграє

також впевненість у власних силах, ефективна взаємодія з бойовими побратимами та психологічна адаптація до змінної оперативної обстановки. Психологічна готовність до наступальних дій є критично важливим чинником, що безпосередньо впливає не лише на ефективність виконання бойових завдань, а й на збереження життя та здоров'я особового складу. Вона формується під впливом низки об'єктивних і суб'єктивних факторів, серед яких особливе значення мають рівень психологічної підготовки, стресостійкість, здатність до концентрації уваги та критичного мислення. Таким чином, забезпечення належного рівня психологічної готовності військовослужбовців є важливим напрямом у підготовці особового складу сил оборони України до ведення наступальних операцій [4; 5; 8].

Дослідження поняття “психологічна готовність”, представленого в науковій літературі, дає змогу виокремити кілька загальних ознак, які характеризують цей феномен. Зокрема, В. Стасюк зазначає, що психологічна готовність військовослужбовців до бойової діяльності передбачає не лише усвідомлення відповідальності за захист Батьківщини та близьких, але й формування впевненості у своїх силах, вірі в колеґ по зброї, а також у надійності бойової техніки та зброї. Важливими складовими її є прагнення до боротьби, бажання перевірити свої можливості, подолати внутрішні обмеження та здобути перемогу над ворогом. Динаміка коливань показників психологічної готовності проявляється в процесі виконання бойових завдань. Рівень психологічної готовності може варіюватися на різних етапах бойової діяльності – перед її початком, у ході виконання та після завершення. Розвиток та прояв цих станів залежать від специфіки завдань і умов, у яких здійснюється діяльність [1; 8].

Згідно з дослідженням О. Кокуна, психологічна готовність військовослужбовців до діяльності в бойових умовах є одним із ключових компонентів загальної бойової готовності військових частин (підрозділів). Вона є інтегративним особистісним утворенням, що поєднує короточасну та тривалу готовність і визначає його психологічну придатність до діяльності в особливих умовах. Тривала формується протягом значного періоду професійної, психологічної підготовки та діяльності, визначаючи потенційну психологічну здатність фахівця до виконання завдань за призначенням. Короточасна, спираючись на тривалу, відображає актуальний рівень психологічної готовності на конкретний момент (від одного до кількох днів) і визначає здатність виконувати специфічні професійні завдання в екстремальних умовах. У структурі тривалої психологічної готовності військовослужбовця до діяльності в бойових умовах учений виокремлює дві основні складові: особистісну та функціональну готовність [6].

Особистісна готовність включає чотири ключових компоненти: 1) моральна готовність, яка характеризується усвідомленням обов'язку та відповідальності за виконання бойових завдань, готовністю до потенційних небезпек для власного життя, а також соціального та особистісного сенсу професійної діяльності. Включає активну життєву позицію, самокритичність

та потребу в постійному професійному самовдосконаленні; 2) волевовна готовність, яка виявляється у впевненості в собі, організованості, зібраності, сміливості, рішучості, самоконтролі, витримці, а також у готовності до ризику та подолання складних ситуацій; 3) комунікативна готовність, що передбачає наявність як загальних, так і професійних комунікативних якостей, таких як комунікабельність, переконливість, володіння професійною мовою, здатність віддавати чіткі команди, повага до колег по зброї та готовність до взаємодопомоги; 4) загальнопсихологічна готовність, яка включає оптимальний рівень особистісної тривожності, високий рівень саморегуляції психічного стану, а також розвинені інтелектуальні здібності, здатність до планування, моделювання, програмування та оцінки результатів діяльності. Ці компоненти є основними для забезпечення ефективної діяльності особистості в професійних і екстремальних умовах [7].

У функціональну структуру готовності учний включає шість основних компонентів: 1) мотиваційна готовність, що виявляється в відданості професії, переконанні в її необхідності, прагненні до самовдосконалення, успішного вирішення професійних завдань, а також бажанні досягти успіху та продемонструвати свої найкращі якості; 2) когнітивна готовність, яка передбачає знання професійних обов'язків, функцій і оцінку їх суспільної значущості. Вона також включає знання методів і засобів для ефективного вирішення професійних завдань, усвідомлення своїх можливостей та здібностей, а також розуміння можливих змін у службовій діяльності; 3) креативна готовність, що полягає в здатності генерувати нові ідеї, гнучкості мислення та творчому підході до вирішення завдань; 4) орієнтаційна готовність, яка характеризується знанням і розумінням особливостей і умов професійної діяльності, а також вимог, які вона ставить до особистості; 5) операційна готовність, що включає наявність необхідних вмінь і навичок для вирішення професійних завдань, володіння техніками та прийомами професійної діяльності, а також здатність моделювати свою діяльність та передбачати її результати; 6) оцінювальна готовність, що полягає в адекватній самооцінці власної професійної підготовленості та відповідності результатів виконання професійних завдань визначеним вимогам [7].

У короткочасній психологічній готовності Кокун виділяє п'ять основних компонентів: 1) мотиваційна готовність, що визначається внутрішньою мотивацією до виконання безпосередніх професійних завдань, спрямованих на досягнення конкретних цілей; 2) орієнтаційна готовність, яка включає знання та розуміння особливостей і умов поточної діяльності, завдань, що вирішуються в її рамках, а також вимог, які ця діяльність ставить до особистості; 3) операційна готовність, що відображає актуальну здатність реалізувати наявні вміння і навички, необхідні для ефективного виконання професійних завдань у конкретній ситуації; 4) оцінювальна готовність, що передбачає адекватну самооцінку власних можливостей щодо вирішення поставлених завдань, що є важливим для ефективного планування

подальших дій; 5) емоційна готовність, яка полягає в оптимальному рівні ситуативної тривожності, позитивному настрої для вирішення професійних завдань, зібраності та впевненості у своїх силах. Ці компоненти взаємодіють між собою та забезпечують психічну стабільність і ефективність у виконанні бойових завдань в умовах швидких змін [7].

Психологічна готовність військовослужбовців до наступальних дій визначається сукупністю факторів, зокрема їхніми переконаннями, стресостійкістю, емоційним станом у критичних ситуаціях, рівнем адаптації до екстремальних умов та станом здоров'я. Ці чинники безпосередньо впливають на бойову ефективність особового складу, зумовлюючи їхню здатність діяти злагоджено та ухвалювати оптимальні рішення в бойових умовах. Стан готовності військовослужбовців відіграє ключову роль у трансформації їхньої професійної підготовки в ефективну бойову діяльність, мінімізуючи психологічні втрати. Він забезпечує плавний перехід від стану очікування до активних дій, визначаючи рівень збереження та реалізації військової майстерності, особливо на початковому етапі бойових дій. Цей стан можна розглядати як своєрідний пропускну "клапан", що регулює доступ досягнутого рівня професійних навичок до реальної бойової практики. У сприятливих умовах цей клапан відкривається повністю, дозволяючи військовослужбовцям діяти ефективно. Водночас за несприятливих обставин він може частково або повністю блокувати реалізацію навичок воїна, що в свою чергу призводить до розгубленості, ступору чи повної нездатності до виконання бойових завдань [8; 9].

Стан готовності має індивідуальний характер, оскільки його зміст залежить від особистісних особливостей військовослужбовця, його бойового досвіду, психофізіологічного стану та рівня підготовки. Очевидно, що стан готовності повинен включати в себе ті психологічні та фізіологічні характеристики, які відповідають вимогам бойової обстановки та забезпечують ефективне виконання завдань. Він є проміжним етапом між завершенням підготовки до бою та безпосереднім вступом у бойові дії, забезпечуючи оптимальну мобілізацію фізичних і психологічних ресурсів. Формування та подальший розвиток психологічної готовності особового складу до наступальних дій відбувається в системі психологічної підтримки бойової підготовки, що реалізується під керівництвом командирів. Досягнення належного рівня психологічної готовності є результатом систематичної та цілеспрямованої психологічної підготовки, яка охоплює весь період навчання, виховання та військової служби [8; 9].

Аналізуючи зміст та структуру психологічної готовності військовослужбовців до наступальних дій в арміях провідних країн НАТО можна зазначити, що психологічна готовність є інтегральним показником, що відображає мотиваційну основу особистості військовослужбовця, рівень його професійної компетентності та емоційно-волевої стійкості, необхідної для ефективної діяльності в бойових умовах. Вона включає такі взаємопов'язані компоненти:

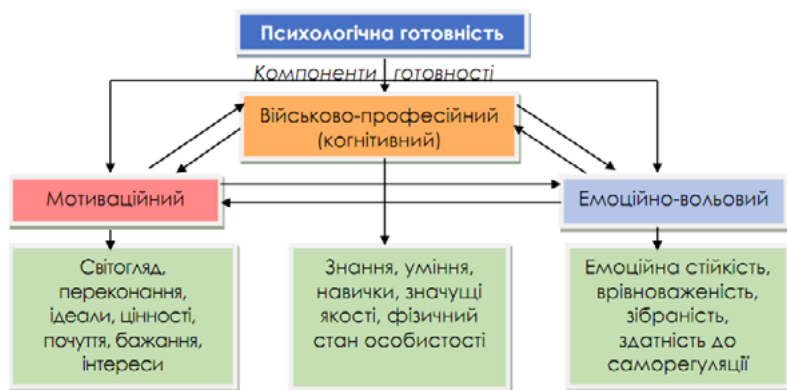

Рис. 1. Структура психологічної готовності військовослужбовців до наступальних дій

– мотиваційний компонент – це внутрішня спонукка, що забезпечує прагнення військовослужбовця до виконання поставлених завдань;

– професійний компонент – це сукупність знань, умінь і навичок, необхідних для ефективного та успішного виконання бойових завдань;

– емоційно-вольовий компонент полягає у здатності зберігати внутрішній спокій, приймати рішення та діяти рішуче за умов стресу й небезпеки (рис. 1).

Цей показник є вирішальним фактором, що визначає здатність військовослужбовця ефективно виконувати поставлені завдання, навіть у складних і непередбачуваних умовах [1; 2; 3; 10; 11].

Мотиваційний компонент психологічної готовності військовослужбовців до наступальних дій полягає в прагненні подолати перешкоди, успішно виконати поставлені бойові завдання та продемонструвати свою здатність справлятися з виниклими труднощами. Він включає в себе внутрішнє бажання проявляти сміливість, рішучість і хоробрість під час виконання бойових завдань. На цьому ґрунті формуються важливі соціально-психологічні механізми в колективі, що сприяють згуртуванню підрозділу, зміцненню морального духу та підвищенню рівня довіри між бойовими побратимами. Підвищена мотивація досягнення спільних цілей, бажання виявити особисті якості та допомогти колегам по зброї є основою, на якій будуються взаємодія та ефективність колективу в екстремальних умовах.

Мотиваційний компонент визначається через аналіз причин і чинників, які стимулюють, ініціюють, спрямовують, посилюють і підтримують активність військовослужбовця на шляху до досягнення конкретної мети. Вона відображає внутрішні спонукання, що ведуть до дій, і може проявлятися у різних формах залежно від усвідомлення соціальної потреби військовослужбовця в бойовій діяльності. Це можуть бути бажання, інтереси, ідеали, світогляд, вищі почуття та переконання.

Чим глибше військовослужбовець усвідомлює значущість і необхідність виконання поставленого завдання, тим більш сформованими і сильними є його мотиви. Усвідомлення важливості завдання впливає на інтенсивність внутрішнього стимулу до дії, що, в свою чергу, підвищує рівень його мотиваційної готовності.

Розвинені мотиви сприяють більш рішучим, цілеспрямованим і ефективним діям у бойових умовах, що є необхідним для успішного виконання бойових завдань та досягнення поставленої мети.

Військово-професійний компонент доцільно розглядати як рівень розвитку знань і практичних навичок військовослужбовців, які визначають їх здатність ефективно виконувати службові обов'язки в умовах бойових дій. Це також включає розвиток психічних пізнавальних процесів, таких як відчуття, сприймання, мислення, пам'ять, уява та інші, що сприяють адаптації і швидкому прийняттю рішень у екстремальних ситуаціях. Високий рівень військово-професійної готовності дозволяє

військовослужбовцю діяти ефективно, зберігаючи концентрацію та оперативність у виконанні завдань навіть у складних бойових умовах.

Загалом, військово-професійний (когнітивний) компонент визначає рівень усвідомлення військовослужбовцем умов майбутньої бойової діяльності та готовності до виконання бойових завдань.

Емоційно-вольовий компонент відображає рівень впевненості у своїх силах, здатності до самоконтролю та подолання страху і втоми, а також готовність виконати отримане бойове завдання. Емоційні стани, які виникають у процесі бойових завдань, можуть бути різними за складністю, інтенсивністю, спрямованістю та стійкістю. Вони можуть варіюватися від стресу до відчуття рішучості та впевненості. Управління цими емоціями, їх стримування або посилення, можливе через розвиток вольових рис, які забезпечують здатність до емоційної саморегуляції. Формування такої здатності дозволяє військовослужбовцю ефективно реагувати на стресові ситуації, зберігаючи контроль над собою та приймаючи обґрунтовані рішення навіть під час великих емоційних навантажень [1 – 3].

Висновки. Отже, проблема розвитку психологічної готовності особового складу військових частин (підрозділів) до наступальних дій є надзвичайно актуальною як з погляду теоретичних досліджень, так і з практичної точки зору. Психологічна готовність є важливим чинником, що впливає на ефективність виконання бойових завдань, здатність до адаптації в умовах стресу та підтримання високого рівня професіоналізму у ході проведення наступальних операцій. Сучасний характер війн висуває нові вимоги до розвитку психологічної готовності військових, особливо під час наступальних дій. З урахуванням специфіки сучасної війни та її багатогранного впливу на психіку воїнів представлено ефективну структуру психологічної готовності військовослужбовців до наступальних дій і визначено її ключові компоненти.

Перспективи подальших досліджень можуть бути спрямовані на розроблення експрес-методики оцінювання рівня психологічної готовності військовослужбовців до наступальних дій.

Література:

1. Агаєв Н. А., Дикун В. Г., Стасюк В. В. Особливості організації морально-психологічного супроводу в арміях зарубіжних країн : навч. посіб. Київ: НДЦ ГП ЗС України, 2020. 134 с.
2. Дикун В. Г., Кириченко А. В., Стрілець В. В. Особистісна психологічна готовність військовослужбовців армій провідних країн НАТО. Збірник матеріалів науково-практичного семінару «Система морально-психологічного забезпечення Збройних Сил України: уроки російсько-української війни». Київ: НУОУ, 2024. С. 26–29.
3. Дикун В. Г., Мороз В. М., Стасюк В. В. Методологія дослідження морально-психологічного стану особового складу військ (сил) : навч.-метод. посіб. Київ: 7БЦ, 2023. 383 с.
4. Кириченко А. В. Особливості психологічної готовності військовослужбовців Десантно-штурмових військ Збройних Сил України до виконання завдань за призначенням. *Вісник Національного університету оборони України*: зб. наук. пр. Київ : НУОУ, 2020. Вип. 2 (55). С. 50–58.
5. Кириченко А. В. Структура психологічної готовності військовослужбовців Десантно-штурмових військ Збройних Сил України до ведення бойових дій. *Вісник Національного університету оборони України* : зб. наук. пр. Київ : НУОУ, 2020. Вип. 5 (58). С. 80–89.
6. Кокун О. М., Мороз В. М., Пішко І. О., Лозінська Н. С. Формування психологічної готовності військовослужбовців військової служби за контрактом до виконання завдань за призначенням під час бойового злагодження : метод. посіб. К. : 7БЦ, 2021. 170 с.
7. Кокун О. М. Зміст та структура психологічної готовності фахівців до екстремальних видів діяльності. *Проблеми екстремальної та кризової психології*. Збірник наукових праць. Харків.: УЦЗУ, 2010. Вип. 7. С. 182–190.
8. Психологія управління військами : підручник ; вид. 2-ге, перероб. та допов. [В. І. Осьодло, О. П. Ковальчук, Д. П. Лисенко та ін.] ; за заг. ред. В. В. Стасюка. Київ : НУОУ, 2024. 532 с.
9. Ягупов В. В. Військова психологія : методологія, теорія та практика: підручник. Київ : Psychobook, 2023 с.
10. STANAG 2437: 2017. AJP-01(E)(1) Allied Joint Doctrine for Operations. 2017 (NATO STANDARDIZATION OFFICE (NSO)). URL: https://www.coemed.org/files/stanags/01_AJP/AJP1_EDE_V1_E_2437.pdfm (дата звернення: 27.12.2024).
11. STANAG 2490: 2019. AJP-3(C) Allied Joint Doctrine for the Conduct of Operations. 2019 (NATO STANDARDIZATION OFFICE (NSO)). URL: https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/797323/doctrine_nato_conduct_of_ops_ajp_3.pdf (дата звернення: 27.12.2024).

References:

1. Agaev, N. A., Dykun, V. G., Stasiuk, V. V. (2020). Peculiarities of the organization of moral and psychological support in the armies of foreign countries [Osoblyvosti orhanizatsiyi moral'no-psykholohichnoho suprovodu v armiyakh zarubizhnykh krayin]. Kyiv: SRC HP of the Armed Forces of Ukraine [in Ukrainian].
2. Dykun, V. G., Kyrychenko, A. V., Strelets, V. V. (2024). Personal psychological readiness of servicemen of the armies of the leading NATO countries [Osobystisna psykholohichna hotovnist' viys'kovosluzhbovtziv armiy providnykh krayin NATO]. Collection of materials of the scientific and practical seminar "System of moral and psychological support of the Armed Forces of Ukraine: lessons of the Russian-Ukrainian war". Kyiv: NUOU [in Ukrainian].
3. Dykun, V. G., Moroz, V. M. & Stasiuk, V. V. (2023). Methodology of the study of the moral and psychological state of the personnel of the troops (forces) [Metodolohiya doslidzhennya moral'no-psykholohichnoho stanu osobovoho skladu viys'k (syl)]. Kyiv: 7BC [in Ukrainian].
4. Kyrychenko, A. V. (2020). Peculiarities of the psychological readiness of servicemen of the Airborne Assault Troops of the Armed Forces of Ukraine to perform tasks as assigned [Osoblyvosti psykholohichnoyi hotovnosti viys'kovosluzhbovtziv Desantno-shturmovykh viys'k Zbroynykh Syl Ukrayiny do vykonannya zavdan' za pryznachenniam]. Bulletin of the National Defense University of Ukraine, 2 (55), 50 – 58 [in Ukrainian].
5. Kyrychenko, A. V. (2020). The structure of the psychological readiness of servicemen of the Airborne Assault Troops of the Armed Forces of Ukraine to conduct combat operations [Struktura psykholohichnoyi hotovnosti viys'kovosluzhbovtziv Desantno-shturmovykh viys'k Zbroynykh Syl Ukrayiny do vedennya boyovykh diy]. Bulletin of the National Defense University of Ukraine, 5 (58), 80 – 89 [in Ukrainian].
6. Kokun, O. M., Moroz, V. M., Pishko, I. O. & Lozinska, N. S. (2021) Formation of psychological readiness of military servicemen under contract to perform assigned tasks during combat coordination [Formuvannya psykholohichnoyi hotovnosti viys'kovosluzhbovtziv viys'kovoyi sluzhby za kontraktom do vykonannya zavdan' za pryznachenniam pid chas boyovoho zlahodzhennya]. Kyiv: 7BC [in Ukrainian].
7. Kokun, O. M. Content and structure of psychological readiness of specialists for extreme types of activities [Zmist ta struktura psykholohichnoyi hotovnosti fakhivtsiv do ekstremal'nykh vydiv diyal'nosti]. Problems of extreme and crisis psychology. Collection of scientific papers, 7, 182 – 190 [in Ukrainian].
8. Psychology of military management [Psykholohiya upravlinnya viys'kamy]. (2024). Kyiv: NUOU [in Ukrainian].
9. Yagupov, V. V. (2023). Military psychology: methodology, theory and practice [Viys'kova psykholohiya : metodolohiya, teoriya ta praktyka]. Kyiv: Psychobook [in Ukrainian].
10. STANAG 2437: (2017). AJP-01(E)(1) Allied Joint Doctrine for Operations. 2017 (NATO STANDARDIZATION OFFICE (NSO)). [Ob'yednana doktryna operatsiy Al'yansu. Retrieved from https://www.coemed.org/files/stanags/01_AJP/AJP1_EDE_V1_E_2437.pdfm [in English].
11. STANAG 2490: (2019). AJP-3(C) Allied Joint Doctrine for the Conduct of Operations. 2019 (NATO STANDARDIZATION OFFICE (NSO)). [Ob'yednana doktryna Al'yansu shchodo provedennya operatsiy]. Retrieved from https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/797323/doctrine_nato_conduct_of_ops_ajp_3.pdf [in English].